

RÆSON

2. årgang nr. 6 - 10. marts 2010

Irakernes valg: grund til forsigtig optimisme

KINA: Forsvarsbudgettet øges fortsat
EU: Van Rompuy - præsident eller mødeleder?
KOMMUNEREFORM: Kan kulturen ændres?
MORTEN MESSERSCHMIDT: Prisen for løgnen om Euroen
DEBAT Berlusconi: Til forsvar for kritikken
MEDIER: Hvad Lækagesagen afslører om danske journalister

Baggrund og analyser fra den finansielle verden

www.jyskebank.tv

RÆSON udkommer på tryk to gange årligt og udsender i den politiske højsæson dette gratis ugemagasin på nettet. Årsabonnement: 250 kr. RÆSON er uafhængigt (enhver artikel er kun udtryk for skribentens holdninger) og non-profit (alle indtægter investeres i magasinet); bladet blev startet i 2002 og har siden bragt flere end 500 artikler. Chefredaktion: Eske Vinther-Jensen (ansv.), Emma Knudsen (daglig redaktør), Nikolaj Vitting Hermann, Jonas Parello-Plesner og Clement Behrendt Kjersgaard (udgiver). Alle indlæg sendes til: redaktionen@raeson.dk. Foto credits bl.a.: Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Flickr Commons, Wikimedia Commons. EVERYBODY WINS

For gratis tilmelding til dette ugemagasin: www.raeson.dk

RÆSON

VERDEN 10. marts 2010

IRAK

Parlamentsvalget er vigtigt, men der er ikke tale om et vendepunkt

Optimister har allerede udråbt søndagens parlamentsvalg [d. 7. marts, red] til et politisk mirakel, der cementerer Iraks demokratiske fundament. Med samme skråriskerhed har pessimister forkastet valget. De betragter det som en sidste krampetrækning fra et kriseramt demokrati, der snart vil kvæles i autokratiets jerngreb. Realiteten er, at Iraks politiske kurs styres af demokratiske såvel som autokratiske strømninger. I dag rummer Iraks udvikling begge fremtidsscenerier. Det er endnu umuligt at foregribe, hvordan parlamentsvalget vil påvirke Iraks overordnede udvikling, men der er grund til forsigtig optimisme.

Af Christian Bayer Tygesen

Parlamentsvalget den 7. marts viste flere tegn på Iraks demokratiske udvikling. Valget har – trods trusler om boykot, udbredt bestikkelse, korrupcion og terrorhandlinger – udviklet Iraks politiske kultur. Sekulære emner som sikkerhed, basale serviceydelser og beskæftigelse dominerede valgkampen. Militantes forsøg på at afspore valgprocessen blev fordømt på tværs af politiske og religiøse skel. Talrige taler og fredagsbønner appellerede til, at irakerne afviste terror og stemte den 7. marts. Tidlige estimater viser en valgdeltagelse på cirka 50 procent, svarende til omtrent ni millioner irakere.

Derudover skal to milepæle fremhæves: *For det første* kunne irakere – for første gang ved et parlamentsvalg – stemme direkte ud fra åbne kandidatlistor. Det har styrket legitimiteten, gennemsigtigheden og kontrakten mellem vælger og politiker. I 2005 stemte irakerne på lukkede partilister, hvorefter partierne selv fordelte dets mandater internt – ofte på bekostning af valgets moderate, progressive og ukorruperte kandidater.

For det andet baner valget sandsynligvis vejen for øget politisk inklusion af det sunni-arabiske mindretal, der udgør ca. 15% af befolkningen. Den sunni-arabiske boykot af parlamentsvalget i 2005, som var en vigtig faktor bag voldskalkulationen i 2006-2007, vil således endegyldigt være fortid. Det kan have stor betydning for holdbarheden af Iraks sunnitiske militante grupper – herunder al-Qaida i Irak – som lever af sunniternes følelse af afmagt, marginalisering og frygt.

En skrøbelig og reversibel stabilitet

Men søndagens valg viste også glimt af Iraks autokratiske træk. Under valgkampen steg spændingerne drastisk mellem Iraks shiitiske flertal

og sunnitiske mindretal, da en shiitisk kontrolleret kommission diskvalificerede 511 kandidater, hvoraf størstedelen var sunnitter, på grund af fortidige bånd til Baath-partiet. En stor andel af forbuddene blev af gode grunde anset for politisk motiverede. På listen stod blandt andre forsvarsminister al-Obeidi og den indflydelsesrige og populære sunni-arabiske politiker, al-Mutlaq. I en kort periode varslede al-Mutlaq en gentagelse af den sunnitiske boykot fra 2005, hvis ikke forbuddet blev ophævet. Diplomatsk pres fra Obama-administrationen, herunder et lynbesøg af vicepræsident Biden, var et forsøg på at afværge en større politisk krise. Besøget har formentlig bidraget til, at (kun) omkring 100 kandidater endte med at blive fjernet fra listen. Al-Mutlaq var dog ikke blandt navnene. Forløbet slog utvetydigt fast, at selvom Iraks sunnitter kan give demokratisk modspil, vil landets demokratiske udvikling i langt højere grad blive et shiitisk diktat.

Sikkerheden omkring valget var et vidnesbyrd om Iraks gradvise normalisering. Iraks sikkerhedsstyrker har formelt overtaget ansvaret for Iraks interne sikkerhed og stod således også i spidsen for sikkerheden ved valget. Den irakiske hær udgjorde ved udgangen af 2009 godt 198.000 tropper. Med amerikansk støtte havde de presset de tilbageværende militante grupper i Irak i defensiven. Trods stigende voldstendenser lokalt i Bagdad, Ninewa og Diyala siden medio 2009 er volden på landsplan på det laveste niveau siden 2004. Iraks civile tab er faldet til ca. 300 om måneden; fra september 2006 til januar 2007 var de konstant over 3000 om måneden. Et massivt sikkerhedsopbud omkring valget forhindrede dog ikke militante i at dræbe mindst 38 irakere på valgdagen. Alene i Bagdad blev valgdagen ”skudt i gang” med over 100 mortargranater, raketter og

bombesprængninger. Angrebene viste, hvorfor general Odierno, USA's øverstkommanderende for de multinationale styrker i Irak, stadig fastholder, at Iraks stabilitet er skrøbelig og reversibel.

Forud venter langstrakte forhandlinger

Efter valget indledes forhandlingerne om regeringsdannelsen. Således går Iraks demokrati ind i en skrøbelig fase. Irakisk politik er i bedste fald kaotisk og ineffektivt; i værste fald er det dødeligt og destabiliserende. Efter parlamentsvalget i 2005 varede regeringsdannelsen hele seks måneder. Resultatet blev en svag regering uden meningsfuld sunnitisk inklusion. Det affødte den udbredte følelse af desillusion og splittelse, der på gadeplan var en vigtig faktor bag eskalationen af vold fra 2006 til 2007.

Intet tyder på en hurtig regeringsdannelse i år. Tværtimod. Prognoser skal læses med forbehold, men tidlige tendenser indikerer, at ingen af koalitionerne vil mønstre over 35 procent af stemmerne. Den endelige regering vil derfor sandsynligvis skulle bestå af mindst to koalitionspartier.

I forhandlingernes første fase vil linjerne blive trukket skarpt op mellem valgets tre toneangivende koalitioner: "State of Law" (SoL), "Iraqi National Movement" (INM) og "Iraqi National Alliance" (INA). SoL personificeres af Nouri al-Maliki. Koalitionen er bygget op om Malikis shiitiske Dawa-parti, men bibeholder et tværsektarisk tilsnit via små kurdiske og sunnitiske støttepartier. INM er en bred, progressiv og tværsektarisk koalition, som uformelt ledes af Ayad Allawi i samspil med al-Mutlaq. Endeligt er den shiitisk-islamistiske INA et iransk arrangeret tvangsægteskab af "Islamic Supreme Council of Iraq" (ISCI), det iranske præstestyres irakiske protegé, og Muqtada al-Sadr's politiske blok, der fører en skarp antiamerikansk linje.

Det er endnu umuligt at foregribe regeringsdannelsen. Dertil er irakisk politik for uigennemsigtigt, og valgresultatet endnu for uklart. Koalitionsblokkernes robusthed er endnu en ubekendt variabel. Intet garanterer, at de forbliver intakte. Alle koalitioner har interne skillelinjer, som parterne vil søge at udnytte og forstærke. Udfaldet af regeringsdannelsen er derfor et åbent spørgsmål, som det kan tage måneder at løse.

I den nærmeste fremtid vil Bagdad sandsynligvis være lammet af komplekse forhandlinger, politiske stillingskrige, omskiftelige alliancer og rygter om hemmelige studehandler. Situationen kompliceres yderligere af, at Iraks forfatning ikke udstikker præcise rammer for, hvordan en eventuel overgangsregering kan etableres i fraværet af en ny regeringskoalition. Regeringsdannelsen vil derfor sætte befolkningens tålmodighed på en alvorlig prøve. Uden synlige politiske afkast fra parlamentsvalget – og med langstrakte politiske forhandlinger i Bagdad – risikerer irakernes frustration at stige, hvilket kan øge Iraks sekteriske og etniske spændinger og give destabiliserende kræfter i Irak nyt momentum.

Risikoen for en voldseskalaation som i 2006 er imidlertid lav. For det første har de irakiske

sikkerhedsstyrker udviklet sig markant siden 2006 og sidder i dag tungt på store dele af Irak. Iraks militante grupper, herunder al-Qaida i Irak, er langt fra fordums styrke. Det er usandsynligt, at det overvejende sunnitiske vagtværn, I dag er det usandsynligt at det lokale vagtværn, "Sons of Iraq" – hvoraf 80 % er tidligere sunnitiske oprørskæmpere – samler sig i væbnet opposition til Bagdad. Med amerikansk støtte brød tusindvis af sunnitiske oprørskæmperne med al-Qaida i Irak i vinteren 2006-2007 og etablerede vagtværnet "Sons of Iraq". Bevægelsen voksede sig til over 100.000 mand og blev en afgørende faktor bag stabiliseringen af Irak. I dag er "Sons of Iraq" imidlertid internt splittet samt væsentligt reduceret i styrke og folkelig støtte.

Derudover blev legitimiteten af det netop afholdte parlamentsvalg ikke, som i 2005, undermineret af en sunnitisk boykot.

Endelig følger USA udviklingen nøje og kan vælge at justere omfanget og tempoet af dets tilbagetrækning, hvis sikkerhedsforholdene (og amerikansk indenrigspolitik) fordrer det. Officielt planlægger USA at reducere niveauet fra 98.000 til 50.000 inden den 1. september. Men i Washington svirrer rygterne i dag om, at general Odierno har anbefalet præsident Obama at justere tidslinjen.

National forsoning er langt fra en realitet

Parlamentsvalget kan blive et vigtigt skridt fremad for Irak. Men det vil næppe – uanset resultatet af regeringsdannelsen – blive den skelsættende begivenhed, som nogle iagttagere og politikere gør det til. National forsoning i Irak er fortsat mere et politisk slogan end en realitet. Iraks shiitisk-sunnitiske og arabisk-kurdiske spændinger er stadig høje. Det nye parlament overtager en tung lovgivningsproces og en endnu tungere lovgivningsdagsorden. Iraks kommende ledere vil arve en lang liste af politiske prioritetssager, der får en dansk efterlønreform til at ligne en simpel procedureafstemning. Betændte politiske opgør om fordelingen af Iraks olieindtægter, graden af kurdisk autonomi og grænsedragningen omkring de kurdiske territorier i nord vil sandsynligvis stadig lamme parlamentet. Korrupsion vil fortsat være udbredt i parlamentet og centraladministrationen. Iranske bestikelsesmidler vil stadig fylde shiitiske lommer, mens saudiske midler stadig fylder sunnitiske. Alle disse problemer vil udspille sig inden for konteksten af dysfunktionelle og splittede civile institutioner, en stadig skrøbelig politisk kultur samt fortsatte interne sikkerhedstrusler og en amerikansk tilbagetrækning.

Et stabilt og demokratisk Irak vil øge regional og international stabilitet, samhandel og integration. Modsat indebærer et ustabilt og udemokratisk Irak flere urovækkende risici. En stærkt centraliseret irakisk stat kan let udvikle sig til et civilt autokrati, der bringer en ny Saddam Hussein til magten. Et dysfunktionelt demokrati, svækket af splittede institutioner og høje interne trusler, kunne udløse et militærkup. Derudover kunne kurdiske oprører i Nordirak – i fraværet af en troværdig modvægt i Bagdad – igangsætte en løsrivelseskonflikt, der destabiliserer regionen.

Endeligt vil et fejlslagent Irak kunne ende som en mellemøstlig parallel til Afghanistans "Great Game". Irak ville være en olierig kampplads mellem stedfortrædere fra lande, der kæmper om at styrke deres egen indflydelse og inddæmme rivalens – en kamp med det shiitiske Iran og det wahabi-sunnitiske Saudi Arabien i front. Midt i kaosset kunne militante islamister, med en regional eller international agenda, finde et nyt "safe haven".

KONSOLIDERINGEN af Iraks stabilitet og demokratiske fremskridt har stor strategisk betydning for Vesten. Målet kan anes i horisonten. Parlamentsvalget kan være et skridt i den rigtige retning, men vejen dertil rummer stadig store udfordringer. ■

Christian Bayer Tygesen (baytyg@gmail.com) er specialestuderende ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet. Han skriver speciale om forholdet mellem Iraks civil-militære relationer og landets politiske udvikling.

RÆSON

KINA

Forsvars- budgettet øges fortsat

”Kina halverer stigningen i militærbudgettet” – den overskrift vil Kina gerne have ud i den internationale presse. Realiteten er, at Kina forsøger at få forsvarsbudgettet til at se lavt ud. Det er det ikke. Kina forsøger at balancere mellem hensynet til den pressede økonomi, krav fra militæret og naboernes bekymringer for sikkerheden. Balancegangen vil næppe lykkes. Nabolandene er nu i gang med at opruste, og alle eksterne observatører er overbeviste om, at Kina dækker over de faktiske og højere militærudgifter.

Af Magnus Hjortdal og Kim Nødskov

I sidste uge offentliggjorde den kinesiske regering, at deres forsvarsbudget vil stige med 7,5 % til 518.577 milliarder yuan (76 mia. dollars). Selvom en stigning på 7,5 % ville være at betragte som en meget stor stigning i de fleste vestlige lande, så overraskede dette flere vestlige eksperter i kinesisk forsvarspolitik. Kinas væbnede styrker, Folkets Befrielseshær, er vant til store stigninger i forsvarsbudgettet.

I perioden 2000-2009 steg budgettet gennemsnitligt med 15,9 % om året, og i den optik kan man godt anskue en stigning på ”kun” 7,5 % som værende en kraftig reduktion i en kraftigt opadgående kurve. Men hvis man kigger nærmere på den kinesiske situation, så er det måske ikke så overraskende endda.

En vækst på 7,5 % er ikke lav

Det er officiel kinesisk politik, at fortsat økonomisk fremgang har højeste prioritet, og at udgifter til militæret prioriteres lavere. I Kina er det denne form for sociale kontrakt, hvor ledelsen garanterer

økonomisk vækst, der i høj grad er med til at opretholde det autokratiske styre.

At økonomien har forrang ses ved det sidste årtis stigning i forsvarsbudgettet. Denne er modsvaret af tilsvarende stigninger på bruttonationalproduktet (BNP), idet det officielle forsvarsbudget har ligget på omkring 1,4 % af BNP. I 2010 forventer den kinesiske regering, at BNP vil stige med 8 %, hvilket stemmer overens med stigningen i forsvarsbudgettet. Så hvis forsvarsbudgettet derfor skal holdes konstant på 1,4 % af BNP, så kan det ikke stige mere. Det er i denne sammenhæng interessant at kigge nærmere på det kinesiske BNP. I det sidste årti er stigningerne i Kinas BNP forårsaget af stigninger i kinesisk eksport og dermed reel værditilvækst i landet.

Efter sammenbruddet i verdensøkonomien har dette dog ændret sig. Kinesisk eksport til Vesten er faldet dramatisk, men Kina har med en stimulanspakke på 585 milliarder dollars forsøgt at fastholde væksten. Med en BNP-stigning på 8,7 % i 2009 må det siges at være lykkedes. Men det er ikke så rosenrødt som det ser ud, for væksten i BNP kan for en stor dels vedkommende tilskrives stimulanspakken og ikke reel vækst i samfundet. Med andre ord tærer Kina på reserverne, og en stigning på forsvarsbudgettet på 7,5 % er også taget direkte fra reserverne. Kina har store pengereserver til rådighed og vil sikkert kunne fortsætte lidt endnu. Hvis stigningerne på forsvarsbudgettet skal fortsætte, er det dog afgørende for Kina, at værditilvæksten i samfundet igen bliver drevet af reel økonomisk vækst. Set i det lys, er det måske ikke så overraskende, at der var en nedgang i stigningen

på forsvarsbudgettet. At stigningen faktisk er stor taget i betragtning af, at den er taget af reserveerne, er udtryk for, hvor højt Kina prioriterer moderniseringen af det kinesiske forsvar. Så når nogle iagttagere mener, at en stigning på 7,5 % er lav, så er vi ikke enige. For med en årlig stigning på 7,5 %, så fordobles forsvarsbudgettet faktisk hvert 10. år.

Trækket på reserveerne er langt større, end man umiddelbart kan se, idet Kinas omkostninger til militære formål ikke kun dækkes af forsvarsbudgettet. Det reelle forsvarsbudget er meget større, end de officielle tal antyder. Denne mangel på transparens i de kinesiske budgetter forhindrer os i præcist at vurdere, hvor stort det reelle forsvarsbudget er. Udgifter til de strategiske nukleare styrker, forskning og udvikling af nye militære kapaciteter samt våbenanskaffelser i udlandet og omkostninger til det paramilitære politi foruden hærens paramilitære milits betales af andre budgetter end forsvarsbudgettet. Indtægterne fra den meget store forsvarsindustri, som ejes af Folkets Befrielseshær, er der heller ikke redegjort for. Internationalt anerkendte organisationer som det svenske SIPRI og det engelske International Institute for Strategic Studies vurderer, at udgifterne til militæret reelt er henholdsvis 45- og 70 % højere, end det fremgår af forsvarsbudgettet. De amerikanske efterretningstjenester vurderer, at udgifterne er endnu højere, nemlig 100-200 % højere end angivet i forsvarsbudgettet. Der er med andre ord stor usikkerhed omkring, hvor stort det kinesiske forsvarsbudget egentligt er, men det kan med rimelig sikkerhed fastslås, at det er væsentligt større, end det, de selv opgiver.

Balancegang i fastsættelsen af budgettet

Man kan spekulere i, hvorfor man netop valgte at øge budgettet med 7,5 %, hvilket svarer til en halvering af stigningen i forhold til tidligere år. Det lette svar er, at budgettet fastholdes på 1,4 % af GDP, hvilket er et tal Kina har fremhævet i flere år, når det skulle retfærdiggøre de store stigninger i budgettet. Men der kan også være andre grunde, for i denne sag er regeringen under pres fra flere sider.

Set i lyset af at Kinas forsvarsbudget ikke dækker alle udgifter til militæret, er der blandt eksperter i Kinas militær en opfattelse af, at de årlige procentuelle stigninger i budgetterne bruges som et signal til forskellige aktører frem for at være et reelt pålideligt tal. Årets udmeldte stigning på 7,5 % tjener flere formål, der alle skal sikre en vis balance.

For det første er der et pres fra befolkningen i forhold til, at Kina som opstigende magt også opretholder og udvider sine militære evner. Her spiller det nationalistiske segment i landet en rolle, og ledelsen har stor interesse i ikke at fremstå for eftergivende rent militært, da det vil kunne give utilfredshed og uro.

For det andet er Folkets Befrielseshær vant til tocifrede stigninger i budgettet, og der er generaler, der mener, at der er tale om en kraftig reduktion af budgettet. Hærens modernisering og store materielanskaffelsesprojekter er planlagt over en længere årrække, og en nedadgående ændring kan reducere hastigheden i disse projekter, og det er muligt, at hæren har været nødt til at modificere planer. Flere officerer har da også kritiseret beslutningen. Det er vigtigt for den politiske ledelse at være opmærksom på utilfredshed i militæret. Det kan nemlig være en alvorlig kilde til problemer i Kinas interne stabilitet og for kommunistpartiets tag i magten.

For det tredje har Kina en interesse i ikke at komme ud med alt for markante stigninger på forsvarsbudgettet. Kinas kraftige økonomiske vækst og dets store befolkningsgrundlag har givet anledning til mange internationale spekulationer om ændringer i de regionale og globale magtbalancer, hvilket historien har vist ofte fører konflikt. Kina er meget bevidst om dette og forsøger i alle sammenhænge at understrege, at Kina ønsker et fredeligt og harmonisk globalt samfund, og at de ikke har hegemoniske ambitioner. Men netop de kraftige stigninger underminerer dette budskab og har skabt bekymringer i specielt USA og landene omkring Kina, som på det seneste er begyndt at reagere. Vietnam indgik i 2009 en kontrakt med Rusland om køb af seks ubåde af den såkaldte ”Kilo-klasse” og et mindre antal kampfly, mens Australien i en hvidbog har identificeret behov for anskaffelse af nye destroyere, fregatter og 100 Joint Strike Fighters. Australierne tør nemlig ikke sætte deres lid til, at USA kan garantere deres sikkerhed i et 20-årigt perspektiv. Japan har længe været bekymret, og de forsøger i øjeblikket at styrke deres forhold til USA og dermed fastholde de amerikanske sikkerhedsgarantier. Og endelig er der Indien, som i 2009 forøgede deres dengang relativt lave forsvarsbudget med 35 %, hvilket blev startskuddet til en større modernisering af det indiske forsvar. Man kan med andre ord identificere en for Kina uheldig reaktion på deres hastige militære modernisering, og måske håber de på, at denne reducerede moderniseringstakst kan fjerne lidt af bekymringerne i udlandet. Om det virker er tvivlsomt. Den totale mangel på transparens i det kinesiske forsvarsbudget og visheden om, at det reelt er langt større, end kineserne siger, vil underbygge fortsatte udenlandske bekymringer.

Manglende gennemsigtighed og vejen frem

Det, der skaber usikkerhed internationalt, er militær kapacitet. Hvis man er usikker på, hvor stor en kapacitet, der opbygges i et givent land (som følge af manglende transparens), så skaber det en tilsvarende usikkerhed hos de observerende lande. De forbereder sig derfor på det ”værste”, og på grund af den manglende gennemsigtighed

bliver der også mulighed for at piske en stemning op, der ikke bidrager positivt til en fredelig udvikling.

Officielt siger Kina, at de kun ønsker at forsvare deres suverænitet og territoriale integritet, og at forsvarsbudgettets størrelse afspejler disse mål. Det grundlæggende problem er dog, at Kina ikke er transparente i deres budget og i visionen for udviklingen for deres militære styrker. De er mindre transparente end andre større magter, og det er et problem, hvis de ikke ønsker at bekymre andre lande. I den forbindelse kan det nævnes, at alle større lande i området inklusive USA kraftigt opfordrer til mere gennemsigtighed.

Interessant er det, når den kinesiske generalmajor Yin Zhou siger, at de vil være mere åbne omkring budgettet, men dog ikke vil være lige så transparente som USA. For USA bruger ifølge Yin Zhou deres forsvarsbudget til at vise sin hårde magt og afskrække andre stater.

Den indflydelsesrige generalmajor Luo Yuan sagde ved annonceringen af budgettet, at Kinas militære udgifter afspejlede en "modern, rational, reasonable, developing road". Men det kan vi jo ikke være sikre på, når Kina ikke er mere åbne omkring deres militære udgifter og kapaciteter. Yderligere siger han, at anti-piratmissionen i Aden-bygten, hvor Kina har deltaget med 3 skibe siden december 2008, har påvirket budgettet en del. Men som mange eksperter påpeger, så er det ikke en troværdig begrundelse. Anti-piratmissionen er blot en lille dråbe i havet i Kinas forsvarsbudget.

Derfor må den kraftige opfordring fra os være, at Kina skal være mere åbne omkring deres militære udgifter, da det vil gavne deres egen fredelige udvikling. Hvis ikke de øger gennemsigtigheden i deres militære udgifter, vil usikkerheden om, hvilke planer Kina har for deres militær, blot øges. ■

Magnus Hjortdal (1984) er cand.scient.pol og forskningsmedarbejder ved Forsvarsakademiets Institut for Strategi. Hans primære fokusområder er Kinas udenrigs- og sikkerhedspolitik og Kinas forhold til USA.

Kim Nødskov (1963) er major og ansat ved Flyvevåbnets Expeditionary Air Staff med fokus på strategi- og doktrinudvikling. Han har tidligere været tilknyttet Forsvarsakademiet i to år og forsket i Kinas militær. Aktuell med bogen "The Long March To Power: The New Historic Mission of the People's Liberation Army", der kan downloades [her](#).

EU

Van Rompuy: præsident eller mødeleder?

Herman Van Rompuy's job description has been a large set of non-existent. Now he must define his role, in the middle of a power struggle between the EU's leadership and institutions, while he must manoeuvre with 27 self-aware government leaders. There is a need for a unified strategy and a real collective leadership responsibility.

Af Erik Holm

The newly named semi-permanent chairman of the European Council, Belgium's Herman Van Rompuy, has had a difficult start. The position is a new creation introduced with the Lisbon Treaty, which came into force on 1. December 2009. There is almost nothing in the text of the treaty – article 15 – that specifies how the position should be filled. It is, therefore, understandable that Van Rompuy has used his time to find his place in the system and the leadership college.

Shortly after the treaty was finally ratified, he started with renewed vigour a power struggle between the existing institutions, the Council, the Commission and the Parliament. The new president was clearly intended to be a potential go-between, who could create a large space in the room. Should the new construction have any chance of adding to the European project a more effective leadership, it is, however, a decisive factor that Van Rompuy takes his job on in a way that breaks up the swamp of bureaucracy, which today rules the system's leadership. He must strive to avoid the fate of the Council, which was replaced in the swamp after only a few months in 1974, when the French president Valéry Giscard d'Estaing had invited the other eight government leaders to informal discussions and a lunch at the Elysée Palace. Giscard's intention, which was somewhat uncertain, was to create a forum for a running confidential debate among the government leaders about Europe's role in a geopolitical context. A such confidentiality can only be achieved, if it is a real political responsibility for politicians, who are in the room.

En mødeleder for EU's ledelse

There is no European 'president', who can be assigned the responsibility for defining this role. Europe is not – and cannot become – in ten years' time a federation like the USA. The responsibility must lie collectively with the government leaders. "The buck stops here", as President Truman said.

Van Rompuy is obviously quite clear about it, that he is not a president. In his speech to the European Parliament on 24. February he declared that "the permanent chairman's role is to support the development of a common understanding of the direction. Nothing more, nothing less. How are we doing? How do we relate to our neighbours? Who are our most important strategic partners in the world? How do we want to be in two or three years? These are the questions to be decided."

Der er behov for en overordnet og langsigtet strategi for EU's fremtid

The message, that the simultaneous ambitious role, which Van Rompuy sketched and which he filled in a forum of 27 self-aware government leaders, will be difficult to realise. The Lisbon Treaty's text does not allow for it, as it presupposes that the modern plan will be implemented in cooperation with the Commission's president and the normal Council – the Council – and that after every meeting he will submit a report to the European Parliament. The institutions' power struggle can therefore unfold unhindered.

Good advice is expensive, but let me in all modesty give the following advice to the chairman, based on my personal experience as a close observer of the European Council in the 1970s. On a round-trip to the 27 government leaders, which Van Rompuy probably already has undertaken, he should inform them that the most pressing need, he sees, is to promote a political leadership in the EU, that engages them in a running debate with a view to opening up, not in details in different policy areas, but in an overall strategy in global politics, in security and peace.

The chairman should be one of the 27 government leaders plus the Commission's president, who should act as a personal spokesman – a leader and advisor – who can also function as an interpreter if necessary. No foreign minister or ambassador should be in the room. Therefore the meeting should be held under conditions, where there is only room for 55-60 people.

Rådsformanden fungerer som mødeleder. Der er ingen fast dagsorden, men fri diskussion om et antal emner, som formanden har foreslået efter et møde med de 27 sherpaer en uge før Rådsmødet. Der må sikres absolut fortrolighed, og der offentliggøres ingen konklusioner. Presse og medier skal holdes på afstand, og der holdes ingen pressekonference efter mødet. Om nødvendigt kan formanden udsende en pressemeddelelse 24 timer efter mødet.

Møderne skal afholdes jævnligt som rutine som et 'normalt' regeringsmøde, f.eks. den sidste weekend hver måned. Et hastemøde kan indkaldes med kort varsel for at koordinere reaktioner på et påtrængende anliggende i sikkerheds- eller valutapolitik (f.eks. politiske uroligheder i et nærområde eller spekulative pres på finansmarkederne).

En udenlandsk regeringschef eller direktøren for den Europæiske Centralbank kan af Rådsformanden inviteres til at tage del i mødet. Den væsentligste opgave for Rådsformanden er at søge at skabe konsensus og derfor vedvarende at minde stats- og regeringscheferne om Abraham Lincolns budskab i 1858, tre år før borgerkrigens udbrud om, at "et hus i splid med sig selv kan ikke bestå". ■

Erik Holm (1933). politiskøkonom. ph.d.
Tidligere økonom ved IMF, Den Internationale Valutafond, har desuden været fuldmægtig i Økonomiministeriet; kontorchef i Statsministeriet, chefrådgiver ved EF-kommissionen, gæsteforsker ved Univ. of Cal., Berkeley samt direktør for Eleni Nakou Foundation, London, siden 1989. Har bl.a. skrevet: Money and International Politics (1991), Europe, a Political Culture? (1994) og The European Anarchy, (2001) og derudover flere artikler i dansk og udenlandsk presse.

RÆSON

Især Sydeuropa er hårdt ramt af den økonomiske krise - hvad bør EU gøre, for at hjælpe disse lande? RÆSON spørger medlem af Europaparlamentet, Morten Messerschmidt.

EU Løgnens pris

Tyske toppolitikere har foreslået Grækenland at sælge ud af deres mange små øer – og derigennem mindske det store offentlige underskud. Idéen er absurd og ikke mindst hyklerisk, idet den er fremsat af Tyskland, der har en mangeårig negligering af EU's økonomiske regelsæt bag sig.

Af Morten Messerschmidt (MEP, DF)

De tyske toppolitikere fra Angela Merkels parti, CDU, Josef Schlarmann og Frank Schäffer, er kommet på den tilsyneladende geniale idé, at Grækenland da bare kan løse alle sine økonomiske problemer ved at sælge ud af nogle af sine mange øer. Mange af dem er ubeboede, de ligger alligevel tæt på Tyrkiet – så hvorfor ikke sælge dem og dermed fylde den udhulede statskasse lidt op?

Ja, der findes mennesker, som kender prisen på alt, men værdien af intet. Mennesker, som ikke forstår, at et territorium ikke er noget, man sælger ud af. At ideen tilmed kommer fra Tyskland i et forsøg på at redde EU's økonomiske bånd, som de i en årrække selv har brudt [Tyskland har overtrådt euroens konvergenskriterier, red.] illustrerer det grænseløse hykleri i sagen. Tyskland fik lov til, at have en større statsgæld end tilladt [max. 3 % underskud på de offentlige finanser, red.] blot fordi det er "et stort land".

Grækenland har båret sig forkasteligt ad. Landet har konsekvent afleveret pyntede budgetter til EU. Budgetter, som tegnede et rosenrødt billede af den økonomiske situation i Grækenland. Det gik fint, så længe højkonjunktoren herskede. Men da krisen bredte sig, gik det galt. Statsunderskuddet var i 2009 på 12,7 % af BNP, hvilket er en tydelig overskridelse af de tre procent, som stabilitetspagten for euro-landene tillader. Og regeringen i Athen har nu måttet vedtage en spareplan, der skærer 4,8 milliarder euro i statsbudgettet.

Grækenland har begrænset manøvrerum

Spareplanen indebærer blandt andet højere moms, dyrere tobak og alkohol samt forhøjelse af pensionsalderen, reduktion af ansattes feriepenge og en generel lønnedgang. Tiltag, som har resulteret i strejker og betydelig social uro. Nu kan man langt hen ad vejen sige, at det er Grækenlands egen skyld; man ligger med andre ord, som man har redt. Men samtidig er man nødt til at have in mente, at Grækenland inden for euro-zonen er blevet berøvet en lang række

monetære redskaber, som tidligere var til rådighed, nemlig devaluering og depreciering.

Jeg skal være den første til at sige, at hverken devaluering – eller den mere drastiske depreciering – af en valuta er vejen frem. Den skubber problemer over på nabolandene, som får sværere ved at afsætte produkter, samtidig med at importen bliver øget fra "billigere" lande. I lille målestok oplevede vi det, da den svenske kronekurs for nyligt oplevede et historisk lavpunkt. Danske strømmede til Sverige for at fylde indkøbskurven, mens svenskere i en stor bue gik uden om København. Hvilket blandt andet resulterede i, at forlystelser som Tivoli valgte at "veksle lige over" mellem svenske og danske kroner for at tiltrække svenske turister. Hertil kommer, at de svenske importpriser skød i vejret.

Nej, valutaafvigelser er ikke i nogens interesse, men samtidig er vi nødt til at konstatere, at penge som alt andet også har "en pris". Og at det i håbløse situationer kan være nødvendigt for et land at trække i den økonomiske nødbremse. Når jeg har argumenteret mod euroen og for kronen, er jeg ofte blevet mødt med det argument, at jeg vil have 1970'ernes kaotiske tilstande med hyppige devalueringer tilbage. Det er naturligvis noget vrøvl. Fastkurspolitik skal være udgangspunkt, men det må ikke blive en spændetrøje - "et kors af guld", som modstandere af genindførelsen af guldstandarden yndede at kalde mellemkrigstidens mislykkede forsøg på at genindføre monetær stabilitet efter Første Verdenskrigs ødelæggelser.

Græsk bankerot = euroens undergang?

Guldstandarden led som bekendt en krank skæbne på grund af 1930'ernes alvorlige kredit- og gældskrise, og keynesianismen gik sin sejrsgang. Med euroen forholder det sig stik modsat: Den blev introduceret i en periode med en historisk vækst og en højkonjunktur uden sidestykke i efterkrigstiden. Det vil sige, at mange af euroens systemiske fejl i lang tid forblev skjulte.

Den største systemiske fejl ved euroen er, at den nødvendige samordning og koordinering af medlemslandenes økonomiske politik ikke har fundet sted. Det siger sig selv, at en koordinering er nødvendig, men euro-tilhængerne vidste udmærket godt, at al tale om et bindende politisk samarbejde ville få de fleste europæere til at flygte skrigende bort. Derfor måtte euroen pakkes ind i harmløst kulørt gavepapir, hvor der kun stod et par luftige vendinger om fastkurspolitik – og så ellers en hel masse sludder om, hvor let det ville blive at rejse rundt i EU, når man ikke længere skulle veksle. Ja, det var faktisk det primære salgargument for den fælles valuta.

De politiske og økonomiske forudsætninger for fastkurspolitikken blev med andre ord let og bekvemt fejlet ind under gulvtæppet. Så længe væksten kørte på fuld damp med stigende aktiekurser og boligpriser, kunne intet gå galt. Alligevel var der advarselslamper, der blinkede rundt omkring. Da Portugal fik problemer med at overholde konvergenskriterierne på grund af en overskridelse af grænsen for budgetunderskud, pustede de store lande sig op og tog Portugal kraftigt i skole. Da det tilsvarende skete i Tyskland, var der derimod ikke noget at gøre, for uden Tysklands accept ville euroen hurtigt bryde sammen.

I dag er det Grækenland, og vi ser nu, hvordan de store EU-lande kan sætte rammerne for den økonomiske politik i et i teknisk henseende ellers selvstændigt land – det arrogante forslag om, at Grækenland bør sælge ud af sit territorium skal netop ses i dette lys.

Og der står meget på spil. Hvis Grækenland går statsbankerot, vil det tage livet af euroen, mener topchefen for Deutsche Finanzagentur, der styrer den tyske stats låntagning. Han siger videre, at den aktuelle, økonomiske krise "er en syretest, der vil afsløre om medlemmerne af euroen holder sammen og løser problemerne". Samtidig understreger Angela Merkel, at euroen kun kan klare sig, hvis Grækenland og andre gældstyngede lande foretager de nødvendige tilpasninger og nedskæringer – og hun tilføjer, at finansmarkedernes tillid står og falder med, hvorvidt det lykkes at trimme fire procent af den samlede økonomi i euro-landene. Hvad Merkel her i virkeligheden siger, er, at det enkelte land på bøje sig for flertallet – og at det enkelte medlemsland ikke længere har magt over sin økonomiske politik.

To mulige fremtidsscenarioer

Hvad vil fremtiden nu bringe? Ja, jeg ser to mulige scenarier, som er afhængige af en lang række faktorer.

"Best case" er en generel global vækst og dermed øget beskæftigelse, som afhjælper de budgetunderskud, som ikke kun Grækenland har oparbejdet – uden at det kommer til alvorlige nedskæringer og reformer, som kan afstedkomme omfattende uro.

"Worst case" er derimod situationen, hvor lande med budgetunderskud kommer ind i en alvorlig ond cirkel med stadigt stigende rente. Her er der ingen vej uden om smertefulde reformer og den sociale uro, der vil følge i kølvandet. EU vil ikke kunne tåle demonstrationer og strejker i større mængder, da disse langsomt, men sikkert, vil blive rettet mod selve EU og ECB. Det vil kunne betyde, at euroen må enten opgives eller ændres.

Vi kan prise os lykkelige

Hvor er det i grunden ærgerligt, at vi kunne have været helt sparet for denne situation, hvis blot euroens foregangsmænd og tilhængere havde været mere klare i spytet og forklaret de europæiske vælgere, hvilke konsekvenser indførelsen af en fælles valuta har for landenes økonomiske manøvrerum.

Det er muligt, at euroen så var gået i glemmebogen, men i det mindste havde det været ærlig snak fra begyndelsen. Som med alle løgne gælder det, at de på et tidspunkt bliver opdaget – og jo længere tid, der går, før det sker, desto mere smertefuldt bliver det som regel, når sandheden endelig kommer frem. Euroen er grundlagt på en løgn – eller i hvert fald kun en halv sandhed – nemlig den, at medlemslandene også efter tiltrædelsen ville kunne bevare deres økonomiske og politiske handlfrihed. Det er naturligvis en illusion – ja, det rene blændværk.

Selv om den danske regerings seneste reformudspil begrundes med hensynet til kronens binding til euroen – og dermed illustrerer, at også Danmarks manøvrerum er indskrænket – skal vi prise os lykkelige over, at vi ikke i praksis har udskiftet kronen med euro. Vi har bevaret friheden sammen med lande som Storbritannien og Sverige. At vi i en årrække har været bundet til euroen, er ikke nogen endegyldig beslutning. Vi kan stadig vælge at udtræde. Det kan de ikke i Grækenland, Portugal, Spanien, Irland eller for den sags skyld Tyskland. Løgnens pris kan vise sig at blive særdeles høj for de politikere, der lovede deres vælgere guld og grønne skove med euroen.■

**Fra Bruxelles skriver I RÆSONS UGEMAGASIN:
Dan Jørgensen, Morten Messerschmidt, Emilie
Turunen, Jens Rohde og Bendt Bendtsen.**

Det er nødvendigt at ændre den politiske kultur - ikke blot strukturen

Magistralstyret i Københavns Kommune skal afskaffes til fordel for et flertalsstyre. Det skal ifølge Lars Løkke øge den politiske ansvarlighed. Gunnar Gjelstrup fra Institut for Statskundskab ved København Universitet er enig – og nu man er i gang, bør man samtidig reformere den underliggende politiske kultur. RÆSON har talt med Gunnar Gjelstrup om, hvilke uhensigtsmæssige normer man bør komme til livs – og hvordan.

INTERVIEW af Emma Knudsen, daglig redaktør RÆSON

Lars Løkke annoncerede i slutningen af februar [d.24.februar, red.] et behov for at reformere kommunalstyret i landets fem største byer, fra magistraltstyre til flertalsstyre. Gunnar Gjelstrup er enig i, at der er behov for en reform, der kan øge ansvarligheden samt gennemskueligheden i systemet. I dag behøver Københavns syv borgmestre, der også indbefatter oppositionspolitikere, eksempelvis ikke alle at stemme for budgetaftalen, og de er dermed ikke direkte ansvarlig for den. Dette har flere eksperter og politikere problematiseret og er en af de tungtvejende grunde til at reformere systemet, som blev oprettet i midten af 1600-tallet, da kongen ville belønne bystyret og øge dets beføjelser.

Hvad betyder denne reform politisk/administrativt og demokratisk? ”Det er ikke muligt på nuværende tidspunkt at vurdere, hvor omfattende ændringerne bliver, ud over at det er klart, at syv mandater i Københavns borgerrepræsentation ikke fremover automatisk vil give en borgmesterpost. De øvrige konsekvenser afhænger dels af indholdet i den endeligt vedtagne lov, og hvad den giver mulighed for, samt vigtigst i hvilken grad det lykkes at skabe en anderledes politisk administrativ kultur. Her tænker jeg både på samspillet mellem toppolitikere, samspillet mellem toppolitikere og topembedsmænd samt samspillet mellem politikere og borgere/virksomheder i kommunens lokalsamfund. Det sidste har desuden betydning for de demokratiske konsekvenser. De to første for de politisk-administrative konsekvenser.”

Hvilke samspilsproblemer er der tale om? ”Det er først og fremmest nødvendigt at skelne mellem de forskellige niveauer. For nu at starte med samspillet mellem toppolitikere; her føres

valgkamp gennem hele valgperioden. I modsætning til andre kommuner, hvor den politiske ledelse i høj grad er præget af en søgen efter konsensus, er der særligt i Københavns kommune en tendens til, at politikerne så at sige fortsætter med at føre valgkamp. Dermed tages ikke i tilstrækkelig grad politisk ansvarlige valg, i stedet spiller politikerne konstant op til hinanden. Det ondes rod er, at man har institutionaliseret oppositionen på borgmesterniveau. Man ville selvsagt ikke kunne forestille sig, at man på samme måde institutionaliserede oppositionen på ministerniveau i regeringen, så eksempelvis Socialdemokratiet som oppositionsparti skulle tildeles ministerposter. Der er blandt andet problematisk, at ikke alle er ansvarlige for eksempelvis den kommunale budgetaftale. Dernæst kommer samspillet mellem toppolitikere og topembedsmænd. Et symptom på, at der er noget galt i denne relation, er at der i størstedelen af de skandaløsager, der har fundet sted i løbet af den seneste fireårige periode, har været uhensigtsmæssigheder mellem borgmesteren og én eller flere af kommunens topembedsmænd på det pågældende forvaltningsområde. Konsekvensen har været, at relativt mange topchefer i Københavns kommune enten måtte gå eller blive voldsomt kritiseret. Det er desuden dybt problematisk, at man på flere forvaltningsområder har haft problemer med at styre økonomien. Det mest foruroligende er, at man i forvaltningerne nærmest ikke har været klar over det, og at det efterfølgende har været svært at gennemskue, om det var borgmesteren eller direktøren, der var ansvarlig.”

Gunnar Gjelstrup nævner desuden forholdet mellem politikere og borgere/virksomheder i kommunens lokalsamfund: ”Det er forhold, jeg selv har undersøgt indgående ved blandt andet at

lave en før-evaluering af de lokaludvalg, der nu dækker hele Københavns kommune. Sammenspillet mellem lokaludvalgene og forvaltningen i kommunen er en af de helt klare, væsentlige og kritiske faktorer mht. om denne reform vil blive en succes eller ej.”

Lokaludvalgene består alle af et klart flertal af ikke-politisk udpegede, såsom repræsentanter fra lokalsamfundenes foreningsliv, ildsjæle samt diverse organiserede interesser. De har typisk 16 ud af de 23 pladser i et lokaludvalg. Ifølge Gunnar Gjelstrup er udfordringen for lokaludvalgene, at man samarbejder meget forskelligt på de forskellige fagområder, alt efter om det er Teknik- og Miljøforvaltningen, Kulturforvaltningen eller et helt tredje forvaltningsområde: ”Der er til hver forvaltning tilknyttet særegne arbejdsgange, og det er således op til lokaludvalget, at kunne agere i det spil. Og en af de helt væsentlige ting for lokaludvalget er at sikre sig at blive tidligt inddraget i den politiske proces. Der er en helt klar opfattelse af, at når sagerne først kommer til høringsfasen, så er der mange ting, der er faldet politisk på plads, og så er det meget begrænset, hvad de kan lave om på.” Det er her, der har udviklet sig en forskelligartet kultur fra udvalg til udvalg med hensyn til, hvordan man takler forholdet mellem politik og forvaltning. ”Har man en kultur, der er præget af, at udvalget er meget forbeholdent i forhold til at definere udfaldsrummet af en proces i relativ høj grad på forhånd, så er det stort set umuligt for lokaludvalget at opnå indflydelse. Det er problematisk, og der er i høj grad brug for forandringer på området,” mener Gjelstrup. Når man skal i gang med reformprocessen, bør man ifølge Gjelstrup lave en møderække, hvor politikerne diskuterer deres rolle på den ene side, og på den anden side har en dialog politikere og topembedsmænd i mellem, hvor man diskuterer, hvordan det fremtidige samspil tænkes at skulle forløbe. Og det er helt centralt med dialogen samt at afsætte den fornødne tid. ”Det er vigtigt at afsætte tid til denne proces, ikke kun for dialogens skyld, men i lige så høj grad for at sende et signal om, at man faktisk gerne vil en kulturforandring. Man skal blive enige om, at det er nødvendigt at skabe nye strukturer. Det er et afgørende valg, at kommunens politikere og administration vælger at åbne op for et bredere og mere helhedsorienteret samarbejde med kommunens lokaludvalg.”

Er der ingen ulemper ved at reformere systemet? ”Det er klart, at man nu må ind og adressere mindretalsbeskyttelsen. Her er regeringens forslag afgørende, men man kunne forestille sig at give oppositionen, der ikke inkluderes i flertalsmodellen, en bedre honorering. Som i Folketinget, hvor oppositionen har mulighed for, at oprette sekretariater.”

Gunnar Gjelstrup er lektor ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet ■

MEDIER

Hvad Lækagesagen afslører om danske journalister

Det kunne have været en lærerig fortælling om magt, politik og livet bag kulisserne blandt politikere, spindoktorer og journalister på Christiansborg. I stedet er lækagesagen blevet en intern debat for journalister, hvor offentligheden er hængt af. Taberen er den demokratiske proces, det politiske system og i sidste ende befolkningen.

Af Jesper Stegmann, freelance journalist

Står det til flere af landets førende medieforskere, skal de politiske redaktioner på aviser og tv-stationer lægge de kritiske panderynker i nye folder, når de fremover skal dække den verserende lækagesag. De mange proceshistorier, hvor spalterne er blevet fyldt med gætterier og kommentarer fra politiske eksperter skal erstattes med historier, der indeholder mere politisk substans. Der er gået for meget snak om spin i den politiske journalistik under lækagesagen, og i sidste ende kan det føre til journalist-lede. En af kritikerne af de mange proceshistorier er professor i Film- og Medievidenskab på Københavns Universitet Stig Hjarvard.

”I udgangspunktet er det en relevant sag, der involverer magt og forskellige typer af brud på procedurer. Men det kan virke som om journalisterne skriver til et lukket selskab, når artikler går på hvilke journalister der har sendt beskeder til hinanden og hvem der er uvenner med hvem. Det er et problem, fordi det forskyder interessen om det, det burde handle om; nemlig at der har været en læk, som potentielt set kunne drage danske tropper i fare. Det kan i sidste ende føre til en form for journalist-lede,” siger Stig Hjarvard og er dermed enig med en professor i retorik. Christian Kock fra Københavns Universitet mener, at der har været for mange historier, hvor fokus har været rettet mod de politiske journalister. Han peger på, at journalist-lede kan blive konsekvensen og håber, at nye historier bliver vinklet på indhold i stedet for form.

”Hvis journalisterne fortsætter med at køre i en rille, hvor de skriver om sig selv og noget, vi andre ikke er en del af, mister vi interessen. Vel er de da interessante, men der er også grænser. Vi er selv med til at understøtte det i vores valg af medier, men man kan da godt få lidt dårlig smag i munden, når man bidrager til en dækning, der i dag byder på stammekrig og blame-gaming frem

for afdækning af, hvad vi skal gøre, og om vi gør det rigtige i den givne sag,” siger Christian Kock.

Drop eksperterne

Kritikken og risikoen for journalist-lede lyder også fra ph.d.-stipendiat Kim Lilholt Ruggaard fra Center for Virksomhedskommunikation på Handelshøjskolen ved Aarhus Universitet. På baggrund af lækagesagen og de mange procesartikler retter han en generel kritik mod de mange politiske eksperter og kommentatorer, som i dag ”udgør et ekstra filter mellem journalister og politikere.” Ifølge Kim Lilholt Ruggaard er journalist-lede en mulig konsekvens af en stigende irritation hos borgerne over, de politiske journalisters tendens til at benytte eksperter og kommentatorer i stedet for at skrive om substansen.

”Ja, det kan medvirke, at der kommer en journalist-lede – altså at man ikke gider høre på de sager, der kommer op, hvis det hele tiden bliver brugt på en måde, hvor det i højere grad er eksperter og kommentatorer, der kommer til at fylde i artiklerne med vurderinger om spin, løgn og sandhed end den sag, journalisten rent faktisk skriver om. Og det vil være trist. Det forvirrer begreberne og kan blive opfattet som dovenskab,” siger Kim Lilholt Ruggaard og appellerer til de politiske journalister om at droppe de politiske kommentatorer og tro på egen dømmekraft.

”Hvis politikernes spindoktorer lækker ting uden at politikerne er klar over det, må politikerne skride ind og sørge for, at det ikke sker. Og det samme med journalisterne: Når de betjener sig af politiske eksperter og spindoktorer til at få sagen oplyst, så er vi der, hvor vi ikke kan tro på, hvad der sker, for så er det hele spin. Derfor bør journalisterne fokusere udenom det filter, der hedder politiske kommentatorer og eksperter,” siger Kim Lilholt Ruggaard.

Mens selve lækken stadig mangler at blive afsløret, mener lektor og ph.d., Mark Ørsten, fra Institut for Journalistik, Medier og Kommunikation på Roskilde Universitet, at sagen om lækagen kan sammenlignes med sagen om Christoffer Guldbrandsens film 'Den Hemmelige Krig'. Han mener ikke, at sagen vil medføre journalist-lede, men er enig i, at det som i tilfældet med Guldbrandsens film kunne have været skrevet langt færre artikler om forløbet i sagen.

"Lækagesagen er særlig og nærmest freudiansk. Man skriver så utrolig meget vrøvl om den, fordi man ikke vil skrive det rigtige. Min opfattelse er, at der er en masse journalister, der udmærket ved, hvad der er op og ned. Mange har lyttet til det bånd, og endnu flere har hørt båndet fra TV2, men grundet kildebeskyttelse kan man ikke sige noget. Ingen har turdet bryde kildebeskyttelsen, og derfor har man prøvet at finde andre måder at dække sagen på. Det fører til, at man går rundt om den varme grød og skriver en masse procesartikler uden særlig meget indhold," siger Mark Ørsten, og efterlyser de vigtige historier, som aldrig er blevet skrevet.

De glemte historier

"I stedet for at gætte skulle journalisterne have skrevet om de mere interessante ting. Spindoktorer må ikke lyve, men når de taler med journalister udenfor citat, er der en anden kultur. Og hvordan tjekker man op på fakta, når noget er udenfor citat. Den debat har vi aldrig fået," siger Mark Ørsten. Han håber nu, at redaktører på landets aviser og tv-stationer bliver bedre til at håndtere den baggrundsviden journalister får fra spindoktorerne.

"Som medie og journalist bør man i højere grad overveje, hvilken sag, man tjener, når man får en historie af en spindoktor over en frokost eller i gangene på Christiansborg. Bliver man bliver spændt for en vogn? Lektien er, at man prøver at komme de der baggrundsinformationer lidt til livs og få en større offentlighedskultur. For hvor klog bliver man egentlig af de informationer, der kommer til journalisten udenfor citat?," spørger Mark Ørsten.

Ph.d.-stipendiat fra Institut for Medier ved Københavns Universitet, Camilla Dindler, er enig i, at der er andre og vigtigere historier, som ikke er blevet dækket. Hun kender til miljøet blandt de politiske journalister og spindoktorer fra sine observationsstudier på Christiansborg og mener, at det er journalisterne, som har et problem i den her sag.

"Selvfølgelig har lækken et problem. Men jeg synes også, at journalisterne har et problem, for sagen burde være dækket bedre. Den havde potentiale til at gøre befolkningen klogere. I stedet kom den til at handle om spillet og magtkampen og ikke om, hvorfor sagen opstod," siger Camilla Dindler og henviser til, at den brede befolkning stadig mangler indsigt i spillet mellem journalister og de politiske aktører på Christiansborg.

"Den normale omgangstone skal respekteres, fordi den virker. Journalisterne har nogle gange et ansvar om fortrolighed, og derfor finder de lækagen særlig interessant. De har kørt sagen op i

medierne fordi, der er tale om celebrities med en populær minister som Søren Gade og journalisten Christoffer Guldbrandsen. Men nogle få har ikke forvaltet fortroligheden til deres kilder ordentligt," siger Camilla Dindler.

Spin som grundvilkår

Sagen om den berømte læk kan betegnes som særdeles alvorlig, da den kan give op til 12 års fængsel. Journalisterne har fået kritik for deres procesjournalistik og bør fokusere mere på indhold. Men hvad kan borgerne lære af sagen? Ifølge Stig Hjarvard, er det endnu svært at sige, da sagen stadig venter på en afgørelse. Hvem der bliver taberen står derimod klart:

"Taberen i det her er den demokratiske proces fordi, det stadig er uklart, hvem der stod bag den læk. At det har været en læk, og det muligvis har bragt danske tropper i fare, er et demokratisk problem og en substantiel sag, vi ikke har fået svar på. Desuden er det lige så meget et problem for det politiske system, som det er et problem for befolkningen," siger Stig Hjarvard.

Ifølge Kim Lilholt Ruggaard har lækagesagen vist, at spin er kommet for at blive. I fremtiden må offentligheden indstille sig på at acceptere spin som en nødvendig del af politik.

"Spin er blevet et grundvilkår i dansk politik. I dag har vi politikere, der siger noget i 10 minutter og et ekspertpanel, der sidder i 30 minutter og analyserer, hvad politikerer siger. På den måde forsvinder fokus fra det politikerer udtaler sig om. Men vi kan ikke putte ånden tilbage i flasken. Uskylden er væk, og vi vil hele tiden spørge os selv, om en politiker er reel, eller om det er noget, han lyver sig til," siger Kim Lilholt Ruggaard og vurderer, at nutidens fokus på spin blot er en fase i dansk politik, der vil aftage med tiden.

"Der vil være en periode med en vis forvirring, og den skal vi igennem. Fra tidligere tider til i dag er der også sket en forandring i den måde det politiske arbejde bliver observeret på. Men det stabiliserer sig igen på et tidspunkt," siger Kim Lilholt Ruggaard.

Ifølge Christian Kock, burde den aktuelle lækagesag dog rejse tvivl om, de mange proceshistorier betyder, at de journalistiske nyhedskriterier er for dårlige, når 'kriteriet om konflikt' overskygger det sagen egentlig drejede sig om.

"Dansk politik er et spørgsmål om blame-game. Man burde måske i stedet have diskuteret, om det var en god idé at gå ind i Afghanistan, og hvad der taler for og imod det, frem for at blame-game om, hvem der har gjort hvad forkert: Regeringen, oppositionen eller en helt tredje? Det er et spørgsmål om proportioner. Jeg mener ikke, at journalisterne skulle have ladet sagen ligge. Det er bare et spørgsmål om i hvor stort et omfang, den skulle have været dækket," siger Christian Kock. ■

RÆSON

RÆSON bragte i årets første ugemagasin - #1, årgang 2 - en artikel af Ida Krogh Mikkelsen om Italiens immigrationsaftale med Libyen fra august 2009. Da Simon Pasquali kommenterede på artiklen - i ugemagasin #3 - blev det startskuddet på en debat mellem de to, om Berlusconi's Italien og landets forhold til EU. RÆSON bringer her femte indlæg i debatten.

DEBAT

Berlusconi. Til forsvar for kritikken

Debatten om Berlusconi's regeringsførelse og EU's manglende reaktion fortsætter i Simon Pasqualis indlæg i RÆSON's ugemagasin #5. Her understreges vores indbyrdes uenighed, når det gælder demokratisyn og kritikens berettigelse. Pasqualis kommentar levner plads til et par parenteser og en bemærkning om det enkelte punkt, hvor vi faktisk synes enige: Kritikken af den overfladiske mediedækning af italiensk politik.

Af Ida Krogh Mikkelsen

Simon Pasquali (SP) leverer i sin kommentar d. 24.febr. en indsigtfuld pointe om, at de store EU-landes egeninteresser trumfer EU's værdipolitik, der mest af alt er en omgang signalpolitik. En analyse, jeg er enig i, men som dog ikke rækker ved min kritik i min første artikel "Europas højrepartier holder hånden over Berlusconi" [i RÆSON's ugemagasin #1, red].

Helt overordnet tegner der sig en afgrundsdyb forskel mellem os i synet på berettigelsen af kritik af Berlusconi's Italien og EU's manglende normative lederskab: Nyttet det noget at referere til idealerne og påpege realpolitiske afvigelser – eller er det formålsløst?

SP konkluderer, at fordi de andre stater følger egeninteresser på bekostning af EU's idealer, så må Italien også gøre det. Her kan jeg kun svare; at uanset praksis er EU's normative magt ikke andet end en krøllet papirtiger, så længe man ikke tør reagere på Italiens ugeringer. Eksemplificeret ved den bilaterale aftale med Libyen [jf. artiklen "Europas højrepartier holder hånden over Berlusconi" i RÆSON's ugemagasin #1, red], der efter min bedste overbevisning fraviger såvel de retlige som moralske principper formuleret i traktattekst efter traktattekst.

Uden at gå for meget ind i materien af denne uenighed, bliver det tydeligt, at vores indbyrdes uenighed har bund i divergerende syn på kritikens berettigelse og i sidste ende politikerens pligt. Når SP skriver, at "EU's værdigrundlag bør vurderes ud fra dets praktiske konsekvenser" udfoldes et tydeligt konsekventialistisk udgangspunkt, hvormed min kritik af EU nødvendigvis må fremstå overflødig.

Mit udgangspunkt er modsat, at politiske systemer bør udspringe af et sæt rettigheder og pligter, som er absolutte og ufravigelige. Der er således altid "et rigtigt valg" at træffe, uanset hvilke konsekvenser valget måtte medføre. Derfor kan jeg forsvarer at fare i blækhuset over den pinagtige forskel på, hvad EU siger og gør – selvom jeg er vel klar over, at EU i praksis hverken vil eller kan nå videre end Kul- og Stålfællesskabets kugleramme.

Berlusconi's tre bløde punkter

Dette standpunkt ændrer ikke ved, at jeg er åben for relative forskelle demokratier imellem. Jeg sætter således ikke Italiens regering i bås med "(...) reelt udemokratiske lande som mange af de latinamerikanske, afrikanske og asiatiske", som SP kritiserer mig for.

Selvfølgelig accepterer jeg en bred buket af demokratiforståelser. Selv uden at slå op i lærebøgerne eller fortabe mig i en teknisk diskussion, må jeg stille spørgsmålstegn ved SP's karakteristik af, at "(...) det italienske demokrati [der trives, red.] i bedste velgående: Et levende civilsamfund, en høj grad af pluralisme og kontestation [hvor aktører udfordrer hinanden, red.] i italiensk politik, en velfungerende blandingsøkonomi og ikke mindst uafhængige domstole, der som nævnt har langt flere beføjelser end de danske domstole."

Uden at fortabe mig i sarkastiske kommentarer om de presserende "græske tilstande" i Italiens økonomiske situation pt., der er alt andet end velfungerende, vil jeg straks gå videre til mit forsvar for at kalde Berlusconi for udemokratisk.

Selvom han overholder basale demokratiske spilleregler som f.eks. afholdelse af frie valg, og selvom Italiens forfatning, som SP fremhæver, er skruet bedre sammen end mange andre, når det gælder forfatningsdomstolens beføjelser.

Jeg mener, at det er svært at se ud over tre svage punkter i Berlusconi's regeringsførelse: Minoritetsbeskyttelse, interessekonflikter og ytringsfrihed.

Helt kort er minoritetsbeskyttelsen i det italienske demokrati særdeles vingeskudt. Her tænker jeg på de illegale indvandreres forhold ekspliciteret bl.a. ved den libyske aftale og ikke mindst de seneste års kontroversielle love fra Berlusconi og Lega Nord's hånd, der fratager illegale immigranter basale rettigheder (fx til deres egne børn) samt lovliggørelsen af borgerværn, der bringer mindelser om fascisttidens dødspatroljer.

De formodede interessekonflikter bag Berlusconi's virke er ifølge min demokratiske opdragelse et problem, fordi altovervejende økonomiske og juridiske egeninteresser i et politisk virke rokker ved idealet om magthaveren som repræsentant for folkets interesser; grundstenen i det repræsentative demokrati. Indicierne er efterhånden mange, når det gælder Berlusconi's lyssky forbindelser til den italienske mafia, medvirken i korrupsion og skattesvig. Intet er endegyldigt bevist, og enhver må således tænke sit. Berlusconi har dog for længst passeret min subjektive grænse for, hvad der er ret og rimeligt i et moderne demokrati.

Anklageskriftet indeholder desuden misbrug af den lovgivende magt til at sikre mediemonopol og diverse former for immunitet. Dette blev i øvrigt markeret i slutningen af januar, da dommere fra hele Italien i protest udvandrede af retslokalerne ved den årlige indvielsesceremoni af Italiens 26 appeldomstole. Alle med den italienske forfatning under armen.

Sidst men ikke mindst er der ytringsfriheden, der formelt knægtes af den begrænsede pressefrihed i Italien. Værst er dog regeringsmagtens indirekte påvirkning af mediernes og domstolenes uafhængighed. Jeg tænker særligt på Berlusconi's mange udfald og nu også sagsanlæg mod navngivne journalister og redaktører. Derudover mener jeg, at Berlusconi's åbne kritik af dommere som politiske, venstreorienterede osv. eroderer magtens tredeling og den italienske retsstat som sådan.

Overfladisk dækning af italiensk politik

Jeg forventer ikke, at SP er enig i disse kritikpunkter velvidende, at debatten ville kunne fortsætte uendeligt næret af vores uforenelige politiske standpunkter. Jeg er imidlertid glad for, at vi tilsyneladende begge er utilfredse med, at

mediedækningen af italiensk politik ikke er tilstrækkelig – muligvis med forskelligt fortegn.

Når SP skriver, at ”nordeuropæiske aviser ofte tegner et aldeles karikeret billede af italiensk politik, der ikke gør læserne klogere, men blot bekræfter deres fordomme” flugter det ganske godt med en anke i min oprindelige artikel om, at vi i det nordlige Europa mest af alt ryster på hovedet og griner lidt i skægget, når der er nyheder fra Italien.

Kun få danske medier prioriterer andet end notitsstof fra det store EU-land, og med de mange interessante brudflader og perspektiver, der findes i italiensk politik, er det problematisk som nyhedsbilledet domineres af Berlusconi's dårlige jokes og kvindebekendtskaber. ■

Ida Krogh Mikkelsen (1984) er kandidatstuderende i statskundskab, desuden studier i film- og medievidenskab. Tidligere ansat hos Socialdemokraterne på Christiansborg, i DR Nyheder og som praktikant på den danske ambassade i Vietnam. Ida har siden sin tid som udvekslingsstudent i Norditalien 2000/01 interesseret sig for fænomenet Silvio Berlusconi og italienske forhold.